

inter improbos, ludibrio saepe sunt. Careant igitur insigni hac rerum gerendarum laude homines litteris dediti, animo non modo aequo, sed etiam hilari; ac sic habeant: nihil fere honestati hominum, in vita hac communis, esse relictum loci; sed scelus pleraque, ac turpitudinem invasisse; quamque operam dare se Reipublicae maximam plerique praedicent, eam omniem, communis rei simulatione, in sua quemque privatim utilitate augenda positam, occupatamque habere. Unos omnino excipio Venetos. Nam Christiana quidem res communis Romae, non hominum consilio, sed dei immortalis mente, regitur. Unos igitur Venetos excipio, quorum praeclarissima in Republica optabile statuam esse versari: quam quoniam peregrinis nobis non licet capessere; nec vero ea civitas, post hominum memoriam, prudentissima ac fortunatissima, nostrae, aut cujusquam opis eget; illam, ut pote libertatis arcem, prudentiae gymnasium, justitiae domicilium, veneremur: otium autem hoc ignobile litterarum, adolescentes senesque retineamus. Quam quidem Bembus prudentiam studio ac voluntate hujus sententiae auctoribus praecclare emensus, re atque exitu ad extremum usque praestare non potuit: nam, cum Patavii multos jam annos esset, in civitate quietis ac tranquillitatis plenissima, ab omnique contentione ambitioneque longe ac multum remota; cumque omnem curam, cogitationem, operam, ad ea studia, quae a puero adamasset, celebranda, consultisset, vel in iis jam consumpsisset potius; magno quodam casu clementem illam vitam, quietam, tranquillamque prope jam decurso spatio, atque aetate jam fere exacta, recusans atque ingratis coactus est mittere. Erat Romae temporibus illis, vir summus atque clarissimus, singulari prudentia, admirabilis animi magnitudine praeditus, Alexander Farnesius Cardinalis is, qui Paulus III. appellatus est, (a) qui, simulac Pontifex Maximus factus est, exemplo tanto imperio ac potestate accepta, ut initium rerum, actionumque suarum ab illustri aliqua laude duceret, faciendum sibi esse existimavit, ut, qui quaque in civitate, quibusque in terris homines essent, illustri quadam aut pietatis, aut prudentiae, aut doctrinae laude, celebrati; (b) illos ultra ipse, eam dignitatem haudquam petentes, ac nectale quidem quicquam suspicatos, amplissimum in cardinalium collegium cooptaret. ea re sperabat cum pontificatus, collegique, tot clarissimorum hominum accessione facta, auctum iri majestatem; tum, specimen se quoque suae virtutis maximum cum dedisset, magnam de se famam, opinionemque esse facturum: itaque semel atque iterum magna cura, magna adhibita diligentia, summos viros pervestigavit atque delegit; quibus gravissimam illam dignitatem, nimio a plerisque opere saepe frustra ac nequicquam expetitam, ultra mandaret: quo facto, opinione majorem est gloriam consequutus. Sed, ut ut alis ea res evenit, Bembo quidem perinde commode cecidit, quod suo ex otio, suaque solitudine dulci illa erutus, rursum in eam turbam, molestiamque senex raperetur, a qua, vix dum inclinata aetate, fese tamen cupidissime vindicasset: etenim, cum praestantes denno gloria viros Paulus conquereret, atque indagaret, quos in colle-

gium

(a) qui simulac Pont. Mat. factus est) Ad pontificatum electus est, ac Paulus III. appellatus III. id. octob. anno M. D. XXXIII.

(b) illos ultra ipse, &c.) Ex eorum numero fuere Gaspar Contarenus, Jacobus Sadoletus, Hieronymus Aleander, Gregorius Cortesius, Reginaldus Polus.